

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 148

din 19 mai 2023

Cu privire la avizarea proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media din Republica Moldova

Prin adresarea nr. CEC-8/2028 din 10.05.2023, Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova (în continuare – *CEC*) a remis Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova spre avizare proiectul de hotărâre pentru aprobarea Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media din Republica Moldova (în continuare – *Regulament*).

Analizând Regulamentul, în limita competențelor funcționale prevăzute de Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – *CSMA*), Consiliul Audiovizualului comunică următoarele:

1. Capitolul II din Regulament considerăm că urmează să fie redactat, deoarece în redacția actuală se prezumă că dacă furnizorii de servicii media (în continuare – *FSM*) vor reflecta alegerile ei urmează să depună o cerere de confirmare a jurnaliștilor în calitate de observatori. Considerăm că cererea de confirmare a jurnaliștilor urmează să fie obligatorie atunci când aceștia doresc să exercite atribuțiile de observator (să asiste la toate operațiunile electorale/ședințele organelor electorale, să aibă acces la informațiile cu caracter electoral, la listele electorale, la procesele-verbale întocmite de organele electorale, să poată efectua filmări foto și video cu înștiințarea președintelui organului electoral), iar în cazurile când, spre exemplu, aceștia reflectă alegerile prin prezentarea evenimentelor organizate de concurenți, organizarea dezbatelor electorale, difuzarea publicității electorale și, eventual, difuzarea unui interviu din ziua alegerilor din preajma unei secții de votare, confirmarea jurnaliștilor să nu fie obligatorie.
2. În Capitolul II din Regulament urmează să fie indicate exhaustiv cazurile când poate fi refuzată confirmarea jurnaliștilor legitimați de instituțiile mass-media în calitate de observatori, pentru evitarea unor abuzuri din partea membrilor consiliului electoral de circumscripție, deoarece jurnaliștii exercită misiunea de a informa în mod obiectiv publicul, de a-i prezenta adevărul, iar cazurile când activitatea acestora poate fi restricționată trebuie să fi prevăzute expres în actele normative. Mai mult ca atât, Capitolul II din Regulament nu prevede obligația consiliului electoral de circumscripție să confirme în calitate de observatori jurnaliștii dacă aceștia întrunesc unele criterii și nici criteriile care sunt necesare pentru a fi confirmați în calitate de observatori. Astfel, dreptul discreționar al consiliului electoral poate fi exercitat în mod arbitrar.
3. La pct. 23 termenul de depunere a declarației privind politica electorală pentru reflectarea alegerilor sau a notificării prin care FSM informează că nu participă la reflectarea alegerilor urmează a fi modificat conform art. 90 alin. (5) din Codul electoral, și anume: „*în 7 zile de la începerea perioadei electorale*”. Totodată, cu referire la acest termen, atragem atenția că *perioadă electorală* reprezintă perioada cuprinsă între ziua adoptării actului cu privire la stabilirea datei scrutinului și ziua în care rezultatele alegerilor sunt confirmate de către organele competente, dar nu mai mare de 120 de zile. Astfel, deseori alegerile sunt anunțate cu mult timp înainte de desfășurare, termenul de 120 de zile fiind depășit. În acest context, considerăm că este oportun de stabilit termenul maxim de prezentare a declarațiilor sau notificărilor „*nu mai târziu de expirarea a 7 zile de la data aprobării de către Comisia Electorală Centrală a programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor*”.

Suplimentar, considerăm oportun să fie exclusă sintagma „conform modelului stabilit de acesta”, deoarece pct. 24 din Regulament prevede deja ce informații trebuie să conțină declarația politicii electorale.

4. Pct. 25 urmează să fie exclus sau reformulat, deoarece în redacția actuală constituie o imixtiune în activitatea editorială a FSM și contravine prevederilor art. 90 alin. (6) din Codul electoral. Legiuitorul, la articolul respectiv, a prevăzut că „*în campania electorală pentru orice tip de scrutin, furnizorii de servicii media audiovizuale sunt obligați să organizeze dezbateri dacă au inclus în declarații ale politicii editoriale angajamente de organizare a dezbaterilor electorale și dacă acestea au fost adoptate de Consiliul Audiovizualului.*” Respectiv, legiuitorul a acordat FSM dreptul să decidă dacă vor organiza dezbateri sau nu, însă dacă au decis să organizeze și au inclus în declarație atunci sunt obligați să le organizeze. În redacția actuală a pct. 25 din Regulament, declarația politicii editoriale va putea fi adoptată de Consiliul Audiovizualului doar dacă FSM au inclus în declarație organizarea dezbaterilor electorale. Astfel, această condiție de adoptare a declarațiilor de către Consiliul Audiovizualului este contrară prevederilor Codului electoral.

5. Pct. 26 urmează să fie exclus sau reformulat, deoarece în redacția actuală constituie o imixtiune în activitatea editorială a FSM și contravine prevederilor art. 90 alin. (7) din Codul electoral. Legiuitorul, la articolul respectiv, a prevăzut că „*În campania electorală pentru alegerile parlamentare, prezidențiale și pentru referendumurile republicane, furnizorii naționali de servicii media care vor reflecta campania electorală*”. Astfel, legiuitorul a folosit sintagma „care vor reflecta campania electorală”, iar la art. 90 din Codul electoral nu a impus la obligația ca furnizorii naționali sau cei din „must carry” să reflecte alegerile.

Totodată, în cazul alegerilor locale parțiale, spre exemplu în 3 sate din nordul țării, obligația de la pct. 26 din Regulament ca „*FSM de știri și generaliști, deținători de licențe de emisie acordate de CA și incluși în lista „must carry”, să depună declarații privind politica editorială și să reflecte alegerile*” o considerăm exagerată și contrară prevederilor Codului electoral și CSMA.

6. Pct. 30 sbp. 2) urmează de reformulat, deoarece, în cazul în care FSM a depus declarația cu 1 zi întârziere sau până la ședința Consiliului Audiovizualului de examinare a declarațiilor, conform art. 85 alin. (3) lit. b) din CSMA acesta poate fi sancționat cu avertizare publică și, dacă declarația este conformă cu prevederile legale, Consiliul Audiovizualului o aprobă. Respectiv, considerăm că interdicția de a reflecta alegerile pentru că nu a prezentat în termen declarația urmează să fie revăzută.

7. Pct. 45 urmează a fi reformulat în sensul excluderii obligației FSM de a interpreta în limbajul mimico-gestual mesajele de interes public parvenite de la CEC. Conform art. 90 alin. (14) din Codul electoral „*Instituțiile mass-media fondate de autoritățile publice, care reflectă alegerile, publică gratuit, iar furnizorii de servicii media, publici și privați, ale căror declarații ale politicii editoriale au fost aprobate, difuzează gratuit, la solicitarea organelor electorale, mesaje de interes public, în condițiile capitolului III din Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate*”. Astfel, nu există temei legal pentru a impune FSM să asigure limbajul mimico-gestual al mesajelor de interes public. Sarcina respectivă revine autorilor acestor mesaje.

8. Pct. 74 urmează să fie revăzut, deoarece în majoritatea cazurilor publicitatea electorală constă în promovarea unor proiecte/idei/promisiuni care urmează a fi implementate, respectiv, la etapa difuzării publicității electorale, este practic imposibilă stabilirea dacă aceasta conține informație ce corespunde realității. Cert este faptul că, în cazurile în care publicitatea politică sau electorală conține informații despre unele evenimente, fapte, proiecte deja realizate sau în curs de realizare, aceste informații trebuie să fie veridice.

9. Pct. 94 urmează să fie exclus, deoarece conform art. 83 alin. (3) din CSMA „*Consiliul Audiovizualului exercită controlul: a) din oficiu; b) la sesizarea unei autorități publice; c) ca*

urmare a petiției depuse de către o persoană fizică sau juridică”. Totodată, conform art. 74 alin. (1) „Consiliul Audiovizualului este autoritate publică autonomă, este independent din punct de vedere organizațional față de orice altă entitate și este responsabil de implementarea prevederilor prezentului cod”. Respectiv, Consiliul Audiovizualului va decide care FSM vor fi monitorizați la capitolul reflectării alegerilor, ținând cont și de prevederile art. 90 alin. (15) din Codul electoral, potrivit cărora „în perioada electorală, Consiliul Audiovizualului monitorizează modul în care furnizorii de servicii media respectă declarațiile politicii editoriale pentru reflectarea alegerilor. În funcție de posibilitățile tehnice, sunt monitorizați prioritar furnizorii de servicii media generaliste și de știri care, potrivit măsurărilor efectuate de instituția specializată, au avut cele mai mari cote de audiență în ultimele trei luni anterioare lunii în care este stabilită data alegerilor”.

10. Pct. 96 urmează să fie exclus, deoarece art. 90 alin. (16) din Codul electoral obligă Consiliul Audiovizualului să prezinte rapoarte de monitorizare pe întreaga perioadă electorală, respectiv unii FSM pot avea un comportament la începutul perioadei și cu totul alt comportament la sfârșitul perioadei. Totodată, procedura administrativă fiind începută pe un număr determinat de FSM, excluderea de la procedura de control a unui FSM pe parcursul desfășurării procedurii administrative poate fi temei de anulare a procedurii, deoarece nu se respectă principiul „Egalitatea de tratament” prevăzut la art. 23 Cod administrativ.

11. Pct. 97 urmează să fie exclus, deoarece obligația impusă FSM de a prezenta săptămânal, în ziua de luni, un raport privind modul în care a fost respectată declarația politicii editoriale în perioada de referință depășește cadrul legal superior. Totodată, constatarea respectării ori a nerespectării declarațiilor politicii editoriale poate fi efectuată doar în cadrul unui control, cu monitorizarea FSM pe întreaga perioadă și nu în baza unui raport prezentat de FSM. Spre exemplu, conform pct. 24 sbp. 2) din Regulament, declarațiile politicii editoriale trebuie să conțină „angajamentul de a reflecta alegerile cu respectarea principiilor de echitate, echilibru și imparțialitate”. Respectiv, respectarea acestui angajament poate fi constatat doar în cadrul unei monitorizări și nu în baza unui raport prezentat de FSM. Astfel, Consiliul Audiovizualului va fi în imposibilitate să verifice toate rapoartele prezentate de FSM, dacă acestea sunt sau nu conforme.

Totodată, considerăm că pentru FSM cu capacități financiare reduse, impunerea unei asemenea obligații va afecta semnificativ procesul de lucru și nu este clar scopul acestei obligații. Deoarece încălcarea declarației politicii editoriale poate fi constatată doar în baza materialelor acumulate în cadrul unui control, puțin probabil ca un FSM să recunoască faptul că a încălcat declarația.

În temeiul prevederilor art. 73-75 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 și ale Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se aprobă și se prezintă Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova prezentul Aviz la proiectul de hotărâre pentru aprobarea Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media din Republica Moldova.
2. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Secției juridice.
3. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU